

Fotografové vzpomínek

Co kdybyste mohli znovu prožít
okamžik, který vše změnil?

SANAKA HIIRAGI

Fotografové vzpomínek

人生写真館の奇跡 (JINSEI SHASHINKAN NO KISEIKI) by 柊サナカ
Copyright © HIIRAGI SANAKA 2019.

All rights reserved.

Original Japanese edition published by Takarajimasha, Inc.

Czech language edition arranged with Takarajimasha, Inc,
through Emily Books Agency Ltd. and Corto Literary Agency.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Michael Weber, 2024

Cover © Paul Buckley, 2024

Cover illustration © Manshen Lo, 2024

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-5125-9 (pdf)

Fotografové vzpomínek

Sanaka Hiiragi

přeložil Michael Weber

OBSAH

Kapitola 1	✱ Bábinka a fotografie autobusu	5
Kapitola 2	✱ Fotografie Krysáka a hrdiny	83
Kapitola 3	✱ Micuru a poslední fotografie	145

Kapitola 1

Bábinka a fotografie autobusu

Kyvadlo a ručičky starých sloupových hodin se ani nepohnuly. Hirasaka napínal sluch. V budově fotoateliéru vládlo pronikavé ticho. Podrážky kožených bot se měkce vpíjely do omšelého červeného koberce. Zlehounka se dotkl okvětních lístků hořců zdobících pult recepce a nepatrně poupravil jejich aranžmá. Na protějším konci vstupní haly se nacházely velké, dokořán otevřené dvoukřídlé dveře, jimiž bylo vidět do mdle osvětlené místnosti. Visela zde opona a před ní z jedné strany stálo osamocené luxusní křeslo. Dále zde byl stativ s velkým měchovým fotoaparátem. Obojí bylo vyhotovené z tvrdého dřeva a v takové velikosti, že by je ani dospělý člověk sám neunesl, takže hosté téměř pokaždé překvapeně utrousili stejnou poznámku: „No teda, to je ale foťák. Jak dřevěná bedna.“ A když mezi nimi byl zrovna někdo, kdo se ve fotoaparátech vyznal, neodpustil si odborný komentář ve stylu: „Páni, to je

nostalgie! To bude Anthony, že?“ Načež se dotyčný obyčejně pustil do přednášky o fotoaparátech.

Za oknem se mihl stín a vzápětí se ozvalo zvolání: „Zásilka! Máte zásilku, pane Hirasako!“

Ťuky ťuk. Kdosi zlehka, téměř vesele zaklepal na dveře. Přestože to pokaždé probíhalo navlas stejně, Hirasaka vždy otevíral s podivem, jak si tenhle člověk dokáže uchovat permanentně dobrou náladu.

Za dveřmi stál mladý muž v uniformě přepravní společnosti. Čepici měl posunutou hluboko do týla a jako vždy před sebou tlačil vozík se zásilkami. Nad velikostí balíku na vozíku se Hirasaka nevesele pousmál. Na hrudi doručovatelovy uniformy se skvělo logo s bílou kočkou a jmenovka, na které stálo *Jama*. Byl pěkně opálený, což se na jeho dohledka vyholené hlavě dobře vyjímal.

„Další návštěvník vašeho ateliéru je úplně mladinká dívenka,“ oznámil s ležstý v jedné ruce.

„Víte přece, že lhát se nemá,“ pousmál se Hirasaka trpce a podepsal převzetí zásilky.

„Poslyšte, Hirasako, tahle zásilka je tak těžká, že ji sám neunesu, pomůžete mi? Ani nepamatuju, kdy jsem naposledy doručoval něco tak objemného. To budou zřejmě fotky za celé století, ne?“

Oba pánové se chopili balíku, odpočítali si nahlas *raz a dva* a na *tři* vyzdvihli balík na pult recepce. Pak si nad tou dřinou oba naráz povzdechli.

„Tak co, Hirasako, nerozmyslel jste se konečně? Nepověsíte už tuhle práci na hřebík?“ zeptal se s úsměvem *Jama*.

„Snad i jo. Ještě chvílku to ale vydržím.“

„To jste celý vy.“ Jama si posunul čepici zpátky do čela. „Musím pokračovat na další adresy. Že se ale nezastavíme, vidíte? Jak vy, tak já. Měli bychom se trochu víc šetřit, jinak se upracujeme k smrti.“

„Ale prosím vás, na mě už si zubatá nepřijde.“

Na to Jama jen mávl rukou, složku s dokumenty si zasunul do podpaží a vyrazil i s vozíkem pryč.

Hirasaka se pustil do přípravy pokoje pro nového hosta, paní Hacue Jagi. A v duchu pronášel svou modlitbu: *Nechť je její poslední rozloučení dobré. Kéž se jí podaří vybrat ty nejlepší snímky.*

A pak ještě:

Kéž jednou potkám svého někoho.

„Hacue. Hacue!“ zvolal tichý mužský hlas.

Uslyšela své jméno a otevřela oči.

Kde to jsem? Ležím na pohovce, nejspíš mě sem někdo uložil a nechal spát. Strop místnosti nepoznávala, ani starostlivou mužskou tvář, jež na ni shora shlížela. V posledních dnech se hodně oteplilo, že by snad na ulici omdlela horkem?

Jmenuji se Hacue, je mi devadesát dva let, narodila jsem se v okrsku Tošima. Dobrá, to bychom měli, snad nejsem ještě úplně senilní.

Netrpělivě se na tu mužskou tvář zahleděla. Zná její jméno, měl by to tedy být někdo z jejích známých.

Ale kdo to jen může být? Počkat, vždyť je to jednoduché. Zatímco byla v bezvědomí, zjistil si její jméno z věcí, které měla u sebe. Pátrala v paměti a přitom se snažila na pohovce posadit. Zapřela se v bocích a pomaličku se začala zvedat. Sice možná na ulici upadla, ale fyzicky na tom zřejmě nebude ještě tak zle.

Ale vážně, co je to za člověka? Zatím se mi nestalo, že bych si na někoho nevzpomněla. Když mě třeba někdo náhle osloví na ulici, hned vím, o koho jde, a když se pro jistotu zeptám: „Ty jsi ten a ten, že?“, má z toho ten dotyčný upřímnou radost. S přibývajícímí léty paměť děraví a to opravdu není nic příjemného.

„Vítejte. Čekal jsem vás,“ pronesl ten muž. Mě? ukázala si Hacue na obličej a muž přikývl.

„Jste přece Hacue, že?“

„Ano, ale...“ přelétla muže pohledem. Na sobě měl dokonale padnoucí bílou košili se stojatým límečkem. Působil klidně a vyrovnaně jako pastor nebo kněz. Vlasy měl perfektně učesané. Zdál se laskavý ale současně na něm bylo něco zvláštního. Nebyl bůhvíjak pohledný, ale ani tuctový, měl prostě takový nevýrazný obličej, který jí chvílemi někoho připomínal, ale vzápětí už zase ne.

„Hirasaka jméno mé. Mám tento fotoateliér na starosti již řadu let,“ představil se.

Vtom si Hacue uvědomila, že nikde nevidí svou hůl, kterou byla zvyklá mít vždy při sobě. Že by ji při pádu ztratila? Rozhlédla se po místnosti. Muž usoudil, že se snaží pochopit, kde se nachází, a pustil se do vysvětlování:

„Támhle nalevo ode dveří je místnost, kde fotíme. Někdy ovšem fotíme i ve vnitřní zahradě. Po pravé straně se nachází přijímací místnost a má pracovna. Provedu vás tu.“

Jenže Hacue dělalo starost něco jiného, cosi, nač se chtěla zeptat od samého začátku. Co mělo znamenat *to čekal jsem vás?*

Co s ní má tenhle vedoucí fotoateliéru společného?

A vůbec, jak se sem vlastně dostala?

Nic si nevybavovala.

„Tudy, prosím,“ pronesl Hirasaka. Hacue se toužila zeptat na hromadu věcí, ale nejprve se musí pokusit opatrně vstát. Bez hole neudělala krok, ani nepamatuje. Zapřela se dlaněmi o pohovku, přenesla váhu do paží a najednou stála na nohou. Cítila se neobyčejně svěže, ani kyčle ji nebolely. Pomalu vykročila za Hirasakou, který k ní starostlivě napřahoval ruku.

Prošli přijímací místností, která na ni zapůsobila nebyvale poklidným dojmem. Pohovka potažená kůží nesla známky opotřebení, ale krásně se leskla a dřevěný stolek, který už také něco pamatoval, se jí rovněž líbil. Nezdálo se, že by si pán domu liboval ve starožitnostech za horentní sumy, to ne. Spíš měl navzdory svému mládí skvělý vkus a dobře o nábytek pečoval. To jí bylo sympatické. Z vnitřní zahrady za prosklenou stěnou problikávala světýlka a při bližším pohledu Hacue rozeznávala mechem porostlé kamenné lucerny, pěkně tvarované plačící sakury, velké ploché listy popelivky a další rostliny. Napadlo ji, že je to skutečně pěkné pozadí pro focení lidí v kimonu.

V koutě přijímací místnosti se nacházel stojan, na kterém měla své místo varná konvice, skleněný sifonový kávovar, šálky a další nádobí. *Nikde ani smítka prachu, pán si zřejmě potrpí na pořádek*, povšimla si Hacue s uznáním. Zaujala ji objemná krabice na stole.

„Udělám nám čaj,“ řekl Hirasaka, obrátil se k ní zády a rutinně se pustil do přípravy pohoštění.

Hacue se ta záda bez váhání rozhodla oslovit: „Ehm, pardon?“

Hirasaka se ohlédl.

„Předem se omlouvám, jestli to vyzní hloupě,“ začala Hacue.

„Prosím,“ vyčkával Hirasaka.

„Nejsem já náhodou po smrti?“

Hirasakovi se nepatrně rozšířily zorničky.

„Ano, zemřela jste před chvilkou. Nejprve musím vždy každému vysvětlit, co se děje, ale ve velmi vzácných případech se stává, že mě lidé předběhnou a sami se dovtípí, jak se věci mají.“

Ta samozřejmá odpověď v ní vyvolala komplikované pocity – zmocnila se jí úleva i zmatek, ale také pýcha, že ji pochválil, jak na to všechno sama přišla. Čaj nebyl ani příliš hořký, ani slabý, byl právě tak akorát.

Je tedy mrtvá, dobře, ovšem v takovém případě by snad měla působit mrtvěji. Například by měla mít na hlavě tu klasickou trojúhelníkovou čelenku z bílé látky nebo by měla mít průhledné tělo. Jenže místo toho tu stojí pevně na nohou, které by jako duch vlastně vůbec neměla mít. A nejen to, dokonce vnímá dotyk

šálku a chuť čaje. Hirasaka se mezitím posadil naproti a upřeně se na ni zahleděl.

Hacue se hluboce zamyslela.

„No ale já myslela, že mě na onom světě přivítá maminka a tatínek nebo manžel.“ A přitom se jí ujal tenhle Hirasaka, kterého v životě neviděla.

Asi se zatvářila poněkud zklamaně, protože Hirasaka pravil: „Ale ne, tohle je jen taková přestupní stanice.“

Hacue se znovu zamyslela a pak se zeptala:

„Nemá vaše jméno *Hirasaka* něco společného s pahorkem *Jomocu hirasaka* z kroniky *Kodžiki*? Jak přes něj Izanagi prchal z říše mrtvých?“

Její dotaz Hirasaku očividně zaskočil. Skutečně šlo o návrší na pomezí mezi světem živých a světem zemřelých.

„Jste sečtělá.“

Hacue odjakživa ráda četla a byla zvědavá, takže si osvojila znalosti z nejrůznějších oborů. *Hlava mi ještě slouží*, pomyslela si triumfálně.

„Dobrá, tak aspoň budeme mít tu úvodní řeč rychle za sebou. Zde se nacházíme na jakési hranici mezi životem a smrtí.“

„A vy jste mi tedy přišel naproti.“

„Ano. Ovšem zatím jste jen v půli cesty.“

„Takže ještě nejsme na onom světě?“

„Ještě ne.“

„V tom případě jste Jamarádža? Nebo snad pracujete pro křesťanského Boha? Jste bódhisattva? Nebo...“

Hirasaka jen mlčky přihlížel a usmíval se, až se jí zachtělo dodat něco prostořekého, jako třeba: „Ale nevypadáte na to!“

Vždyť tu jen tak sedí a pije čaj, tak co jiného by byl než člověk.

„Jsem jen pouhý průvodce. Víte, když se někdo zničehonic dozví, že právě zemřel, často se to neobejde bez slz, smutku a křiku. Mým úkolem je zajistit, aby lidé utrpěli co nejmenší šok. Proto je tento fotoateliér postaven tak, aby co nejvíc připomínal skutečný svět.“

Hacue se rozhlédla. Opravdu si tu připadala jako v obyčejném tichém fotoateliéru. *Však kdyby mě zničehonic předvedli před samého velkého Jamarádžu, pána smrti, opravdu bych se asi třásla od hlavy k patě a nebyla schopná jediného slova.*

„Proto teď na sobě máte i stejné oblečení, jaké jste nosívala. Zvenku i uvnitř cítíte, že jste to vy, připadáte si prostě normální jako vždycky a tak to má být.“

„Koleno mě nebolí, to je fajn,“ pohnula Hacue pravou nohou a Hirasaka souhlasně přikývl.

„A když tu budete běhat, zpotíte se a zadýcháte. Vnímáte všechno stejně jako za života.“

Hacue zkusmo několikrát sevřela ruku v pěst. Je to tak, všechno zůstalo při starém. Nechtělo se jí uvěřit, že její tělo už vlastně není opravdové.

„Takže odtud půjdu ještě někam dál? Na ten takzvaný onen svět?“ *Mám-li jít, půjdu, jen si potřebuju udělat jasno, co bude dál.* Vždycky to tak měla, nejistota Hacue odjakživa zneklidňovala.

„Ano. Nejprve po vás ale budu něco chtít.“

Co to jen může být? Hirasaka se začal přehrabávat ve velké krabici na stole. Vytahoval z ní svazky čehosi, co vypadalo jako nějaké písemnosti. Každý z těch svazků byl zabalený v bílém papíře a byly tak objemné, že se ani nevešly do ruky. Hirasaka jich z krabice vytáhl spoustu.

„Co je to? Půjčíte mi brýle? Bez nich nic nepřečtu.“

„Měla byste vidět i bez brýlí. Jen se zkuste trochu soustředit.“

Udělala, jak řekl, a upřela zrak na balíček v jeho ruce. Bez sebemenších obtíží zaostřila a najednou viděla zcela jasně. Něco tak drobného bez brýlí nerozeznala už opravdu hodně dlouho.

„No ne...“ podivila se Hacue nahlas nad tím, co spatřila.

Byly to fotografie. A byla jich spousta. Kdopak to asi fotil, pomyslela si. Bylo na nich náměstí nedaleko místa, kde bydlela jako malá, rodiče zamlada a spousta dalších snímků. Byly zhruba dvakrát tak velké, než bývalo v dnešní moderní době zvykem. Radost pohledět.

„Jsou to fotografie celého vašeho života. Jedna za každý den, tři sta šedesát pět snímků za jeden rok. A devadesát dva let, to je celá hromada fotek...“

Hacue fotky jednu po druhé hltala pohledem. Vzpomínala přitom na všechno možné, co už dávno zapomněla. Jak se na tomelu u branky jejich domu zahnízdilo kruhoočko. Na prasklinu na staré přepravce, kam skládali láhve s mlékem. Jak mřížovou brankou

u vchodu prosvítaly paprsky slunce a vytvářely krásný pruhovaný vzor.

„Času máte, kolik chcete, nemusíte pospíchat. Poprosím vás, abyste z fotek vybrala přesně devadesát dva snímků. Tolik, kolik je vám let. A když se vám nějaké budou líbit, klidně si je nechte.“

„Já je mám vybrat?“ zarazila se.

Hirasaka otevřel dveře po pravé straně. Uvnitř se nacházel pracovní stůl a nějaká záhadná dřevěná konstrukce. Uprostřed ležela na čtyřech pilířích jakási plošina připomínající talíř, na kterou mělo patrně ještě něco přijít. Vespod se nacházela bytelná základna. Kromě toho zahlédla Hacue i něco jako bambusové tyče a také věc podobnou větrníku, ačkoliv těžko říct, co to vlastně bylo. Vše ze surového dřeva, nenatřené, očividně připravené k montáži.

„Snímky, které vyberete, pak použijeme do kolo-toče vzpomínek.“

„Co? Myslíte takový ten, co člověku proběhne před očima v okamžiku smrti?“

„Ano, ten.“

„Takže ty obrázky si všichni vybírají sami?“

Hirasaka vzal do ruky jeden kus dřevěné konstrukce.

„Ano. Všem vám pouštíme fotky, které si sami vyberete.“

„Takže dle vlastního výběru...“ nevycházela Hacue z údivu.

„A přesně devadesát dva, protože přesně tolik jich musíme promítnout. Za každý odžitý rok jednu, od

narození až do dvaadevadesátého roku.“ Hacue sice kdysi zaslechla, že člověku těsně před smrtí proběhne před očima celý život, ale nikdy ji ani ve snu nenapadlo, že si ten příslovečný kolotoč vzpomínek bude muset sama postavit. „Moment, o téhle zkušenosti přece mluví lidé, co sice měli namále, ale přežili.“

„Ano. Z celkového počtu jsou však případy těch, kteří se odtud vrátili, zcela zanedbatelné. Domnívám se, že po odchodu zapomenou, že tu kdy byli a že si fotografie sami vybírali. Zůstane jim jen matná vzpomínka na rychlý sled životních okamžiků, který jim proběhl před očima. Prohlédněte si prosím tuto místnost.“ Hirasaka na okamžik vyšel z přijímací místnosti a otevřel dveře naproti.

Uprostřed jasně bílého pokoje stála lenoška, na které se už od pohledu muselo příjemně hověť. Všechno v té čtvercové místnosti bylo bílé, podlaha i ta lenoška, dočista jako nějaké umělecké dílo. Hacue si všimla, že vpravo se nacházejí další dveře, a napadlo ji, že možná vedou pryč z budovy.

„Až bude hotovo, umístíme ten kolotoč vzpomínek do tohoto pokoje. Obecenstvo budete tvořit jen vy, Hacue. Budete-li však souhlasit, jakožto konstruktér kolotoče se na váš výběr také rád podívám.“

Kolotoč vzpomínek. Stejně se odjakživa říkalo i papírovému lampionu fungujícímu na principu stínohry. Kdysi dávno jeden takový viděla, byl vyroben z tradičního japonského papíru *waši* s květinovým vzorem. Pomalu se otáčel kolem své osy a prosvítalo jím červené a žluté světlo.

„Aha, takže nestačí jen tak přejít řeku a hupnout na druhý břeh.“

„Je to svým způsobem obřad. Říkejme mu třeba poslední ohlédnutí za životem.“

Vtom se Hacue rozhodla zeptat na něco, co ji strašně moc zajímalo.

„A co bude potom? Od okamžiku, kdy přejdu na druhou stranu? Jaké to tam je?“

Hirasaka svěsil hlavu, chvíli pozoroval špičky svých bot a pak se podíval zpátky na Hacue. Odpověď asi nebyla jednoduchá.

„Promiňte. Co je potom, vím sám také jen z doslechu. Osobně jsem tam nikdy nebyl. Z těch, co se dostali až tam, se sem nevrátil už nikdo.“

Hacue začalo dělat starosti, co bude onen svět vlastně zač. Třeba se úplně rozplyne a nezůstane po ní vůbec nic.

„Slyšela jsem, že duše, které dosáhnou osvícení, se narodí znovu jako někdo jiný.“

Vrátili se do přijímací místnosti a Hirasaka jim oběma dolil čerstvý čaj. Napil se a Hacue ve stejný okamžik rovněž přiložila šálek ke rtům.

Popíjela čaj a přemýšlela. O tom, že by velmi brzy měla pozbyť svých pěti smyslů. A přijít i o ten, díky kterému ji čaj tak příjemně hřeje na jazyku. Že by měla zapomenout na to všechno, co doteď bylo – ztratit pojem o tom všem. *Právě to asi bude ta opravdová a nezvratná smrt.*

Hirasaka si jistě povšiml neklidu v její tváři. Znovu se chopil iniciativy a pokračoval ve výkladu.

„Ani na onom světě by vaše existence neměla zcela zaniknout. Jsem přesvědčen o tom, že duše zemřelých odpočívají uložené hluboko ve věčné paměti. Například...“ Hirasaka ztišil hlas a zamyslel se. „Nestalo se vám třeba někdy, že jste někoho potkala poprvé, a přesto měla pocit, že jste ho už někdy viděla? A nepřišlo vám nějaké místo povědomé? Mohlo by to znamenat, že jste už takovou zkušeností jednou prošla, nemyslíte?“

„Ale ano,“ odtušila Hacue. „Dokonce i tady mi to připadá nějaké povědomé.“

„I to možná zůstalo uloženo v paměti vaší duše,“ usmál se Hirasaka. „Jsou ale věci, s nimiž duše hranici tohoto a onoho světa překročit nemůže. Když se nedokáže oprostit od vzpomínek, výčitek a lpění na životě, nezbyvá jí pak než zůstat stále na stejném místě.“

Hacue přikývla.

„Abychom to tedy shrnuli, pane Hirasako. Po mně se teď chce, abych vybrala dvaadevadesát fotografií, tedy tolik, kolik roků jsem na zemi žila, a s vaší pomocí z nich sestavila kolotoč vzpomínek. Na projekci se pak budu dívat, během té podívané se rozplynu a stanu se bódhisattvou, je to tak?“

Tak mě přece jen ještě nějaká ta práce na samotném konci čeká, pomyslela si. Ani po smrti se člověk nezastaví.

„Ano. Tady už je jedno, jak a čím byl kdo výjimečný nebo jak byl bohatý. Tady mají všichni jen to jedno – své vzpomínky.“